

**ЗАПОРІЗЬКИЙ КОЛЕГІУМ "ЕЛІНТ" -- ІННОВАЦІЙНИЙ НАВЧАЛЬНО-
ВИХОВНИЙ ПРОСТІР ДЛЯ ФОРМУВАННЯ СВІДОМОГО ГРОМАДЯНИНА-
ПАТРІОТА**

Мазакова О.А.

Україна, м. Запоріжжя, Запорізький колегіум «Елінт» Запорізької міської ради
Запорізької області

У складний і переломний час для Вітчизни, для української молоді почуття патріотизму та національної гордості є надзвичайно важливим. Без сумніву, ці почуття не виникають самі по собі, а рівень національної самосвідомості визначається не приналежністю до певного класу чи соціальної групи. Патріотами не народжуються. Це почуття формується з дитинства як невід'ємна риса людського характеру. Виховується різними шляхами і засобами. У дитинстві закладається батьками в сім'ї, потім виховується в дитячому садочку, у школі вчителями, викладачами у вищому навчальному закладі. Таке виховання ґрунтується на основі рідної мови, історії, культурних надбань свого народу, його звичаїв, традицій. Треба усвідомити, щоб відбулися зміни у суспільстві, потрібно мати державі справжніх громадян-патріотів. Зважаючи на це, національна ідея, яка у суспільному розвитку відіграє роль об'єднуючого, консолідуючого фактора, спрямованого на вироблення життєвої позиції особистості, становлення її як громадянина своєї держави, повинна стати основою усієї системи виховання в Україні.

Діяльність педагогічного колективу Запорізького колегіуму «Елінт» спрямована на формування громадянина-патріота України, створення умов для самореалізації особистості відповідно до її здібностей, суспільних і власних інтересів, виховання громадянина з демократичним світоглядом і культурою, який не порушує прав і свободи людини. Ця робота вчителів і батьківської громадськості сприяє духовному і творчому розвитку учнів, їх соціалізації, створює необхідні умови для засвоєння духовних і культурних цінностей, сприяє вихованню поваги до культури свого народу, допомагає учням нагромадити досвід громадянської поведінки, зробити усвідомлений вибір майбутньої професії.

Для вчителів Запорізького колегіуму «Елінт» виховання патріотизму, як напрямок роботи, є пріоритетним, бо формування високо національного громадянина-патріота України, виховання громадян, здатних побудувати громадянське суспільство

на основі толерантності, поваги до людей, демократії, набуває особливого значення і стає найактуальнішим.

У Запорізькому колегіумі «Елінт» необхідною умовою для розвитку життєвих компетенцій і формування національно свідомого громадянина учнів є *створення навчально-виховного простору в умовах застосування інновацій* в освітньому процесі.

Навчання і виховання підростаючого покоління – основні види розвитку дитини та формування особистості.

Навчально-виховний простір навчального закладу - це соціокультурне та педагогічне (освітнє) явище, яке утворює і утворюється життєдіяльністю закладу, взаємодією вчителів та учнів у процесі залучення останніх до цінностей і смислів соціального життя, створення умов для виникнення і реалізації конструктивної соціальної й творчої активності учнів. Сходження, поєднання навчально-виховного простору школи та життєвого простору учня породжує простір розвитку життєстійкості та життєздатності учня.

Для створення навчально-виховного простору та реалізації проекту «Патріот-майбутнє країни», на I етапі творчою групою, в яку входили класні керівники та голови методичних об'єднань, було розроблено модель національно свідомого патріота – громадянина країни. Модель патріота включає: любов і відданість країні; прагнення служити діями інтересам Вітчизни; усвідомлення себе національно свідомим громадянином; гордість за духовні досягнення народу; збереження культурного надбання; захист народу; прив'язаність до традицій, мови; пам'ять про попередні покоління.

Головною домінантою національно-патріотичного виховання молоді є формування у особистості ціннісного ставлення до навколишньої дійсності та самої себе, активної за формою та моральної, за змістом, життєвої позиції [4]. Громадянське та національно-патріотичне виховання є складовою загального навчально-виховного процесу підростаючого покоління. Головною метою якого є набуття молодими громадянами соціального досвіду, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин, формування особистісних рис громадянина Української держави, фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної, інтелектуальної, правової, трудової, екологічної культури.

Здійснення системного національно-патріотичного виховання є однією з головних складових національної безпеки України, і відповідно виховної роботи колегіуму «Елінт», який є соціокультурним осередком розвитку дитини.

Громадянсько-патріотичний напрямок колегіантів складається з:

- громадянського виховання та громадянської освіти;
- морально-етичного виховання;
- правового виховання;
- військово-патріотичного;
- Учнівського самоврядування ;
- проектування.

Розроблено систему громадянської освіти і виховання колегіуму «Елінт», метою якої є формування свідомих громадян України з державним мисленням, з особистісними якостями та ціннісними орієнтирами, притаманних громадянину демократичного суспільства, яка здійснюється у системі навчально-виховної роботи з колегіантами і методичної роботи з вчителями.

Реалізація мети, перш за все, здійснюється через зміст освітнього процесу колегіуму. В обох його частинах варіативній і інваріантній, поряд із існуванням традиційних предметів, які відіграють важливу роль у громадянсько-патріотичному вихованні, передбачається введення предметів і курсів, що сприяють реалізації демократичної і національної ідей.

Вихованню саме цих складових сприяє проведення авторських курсів: «Народознавство» (5-8 класи), «Історія української державності» , «Глибини українського слова», «Література рідного краю» в 9-11 класах. Курси «Народознавство» і «Література рідного краю» виховують любов і повагу до свого народу, до його звичаїв і традицій, до рідного слова. Сприяє усвідомленню приналежності до своєї Батьківщини.

У навчальному процесі у колегіумі викладається курс “Історія української державності”. Курс “Історія української державності” є узагальнюючим і поглиблюючим у сфері знань з історії. Цей авторський проект (автор Зайковська О.А., директор колегіуму «Елінт») містить у собі курс лекцій, пакет ділових ігор, семінарських завдань і спонукає до нового бачення, переосмислення історичного минулого свого народу, його героїчних, буденних і трагічних сторінок, філософське осмислення державотворчих процесів, надбань правової культури, сприйняття

суспільства як системи, в центрі якої знаходиться людина з її господарством, політикою, мовою, культурою, психологією, звичаями.

Мета та завдання курсу – пізнання історичного минулого народу та його держави. Набуття знань, що допоможуть громадянам України брати свідому участь у державотворенні, формуванні історичної культури як частини наукового світогляду і загальної культури, системи наукових поглядів, переконань та практичних умінь самостійного осмислення закономірностей історичного розвитку, генезису української нації, багатовікової боротьби українського народу за свою незалежність і державність. Метою курсу є подолання політичної апатії, сприяння формуванню особистісних якостей та ціннісних орієнтацій притаманих громадянину демократичного суспільства.

З 2014 року в колегіумі, у створеному інноваційному просторі навчально-виховного процесу, впроваджується навчальний курс *«Жінка в історії козацького Запорозжя»*.

Передувала цьому підготовча робота розробника програми навчального курсу кандидата історичних наук Кривошия Олександра Петровича та директора колегіуму Зайковської Олени Анатоліївни. Жінки Козацької України практично “невидимі” в діючій програмі шкільного курсу з історії України XVI-XVIIIст.та в більшості шкільних підручників з історії.

Курс за вибором “Жінка в історії козацького Запорозжя” покликаний сприяти подоланню поширених в українському суспільстві перекручень і міфів, нав’язаних радянською історіографією, а також пошукам нових, конструктивних підходів до оцінки нашого історичного минулого, яке потребує більш глибокого переосмислення та об’єктивного, гендерно врівноваженого висвітлення.

Громадянське виховання, крім навчальної роботи, реалізовується через проведення заходів, присвячених Шевченківським дням, захист проєктів за темами: «Весняні обряди в Україні», «Батьківщина-єдина у світі», «Ми майбутнє твоє, Україно!»; позакласні заходи: «Пишаймося Великими синами українського народу»; конкурс малюнків «Козацькому роду нема переводу»; заходи до 70-річчя визволення Запоріжжя від німецько-фашистських загарбників. Одним з аспектів громадянського виховання є прищеплення учням гордості за свою Батьківщину, любові до рідного краю, його традицій. Реалізація даного аспекту у 2013-2015 н.р. здійснювалася через проведення різноманітних екскурсій по м.Запоріжжю та Запорізькій області. У рамках виконання плану заходів щодо святкування 70-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній

війні протягом 2013-2014 н.р. класними керівниками були організовані екскурсії по місцях бойової слави м.Запоріжжя та області. Також відбулись екскурсії за межі Запорізької області у Миколаїв, Умань, Асканію-Нову, Енергодар.

Протягом року було проводяться виховні години у 5-8 класах: «Україна пам'ятає Голодомор 1932-1933 рр.», «В ім'я твого і мого життя», «Духовність народу (народний календар)», «Що я знаю про Батьківщину», «Рідна країна очима колегантів», «Біль і крик душі -Чорнобиля», «Колосок пам'яті».

Педагоги колегіуму, які працюють у старших класах, дбають про виховання у учнів відповідальності за долю Батьківщини, власної віри у духовні сили народу, його майбутнє, сформованість активної громадянської позиції та відповідальності за долю України, усвідомлення національної ідеї; почуття патріотизму; готовність до захисту інтересів Вітчизни.

Управлінською діяльністю інноваційного простору колегіуму є Рада колегіуму, педагогічна рада, батьківська рада, творчі групи вчителів, які керують реалізацією проекту, МО класних керівників, МО вчителів-предметників, центри учнівського самоврядування («Моя земля-земля моїх батьків», «Еколог», «Добротворці», «Пресцентр», «Інтелект», «Медичний»).

У Запорізькому колегіумі «Елінт» визначено пріоритетні напрямки виховання патріота у систематичній взаємодії центрів учнівського самоврядування : краєзнавча діяльність (центр «Моя земля-земля моїх батьків»), виховання здорового способу життя (центр «Медичний»), екологічне виховання (центр «Еколог»), героїко-патріотичне («Моя земля-земля моїх батьків», «Добротворці», «Інтелект»), морально-правове (клуб «Друзі Феміди»), навчально-пізнавальна діяльність («Інтелект»). Роботу центрів координує Учнівське наукове товариство, Рада колегантів, колегіумна організація «Група швидкого реагування».

Особливу увагу спрямовують учителі на уроках української мови та літератури, світової літератури, історії, правознавства, основи державності, і відповідно на виховних годинах. У позаурочний час у школі, як осередку виховання громадсько-патріотичної особистості, створено центр розвитку, який включає у собі: Учнівське наукове товариство, клуб «Друзі Феміди», спецкурси «Основи державності і права», «Історія рідного краю», «Історія жінки на Запорожжі», створення «Світлиці», участь у творчих конкурсах «Я-європеєць», «Об'єднаємося, брати мої», «Патріот» , «Літературна перлина», «Патріот Запоріжжя», участь у різноманітних ярмарках, добродійних акціях (наприклад, «Ліки замість квітів», «Допоможімо воїну», «Привітання з Різдвом» тощо.

Отже, виховання справжнього громадянина здійснюється в урочний і позаурочний час.

Обов'язковим у навчально-виховному процесі є виховання поваги, любові до традицій, символіки, історії сім'ї, школи, міста, держави. Цьому сприяють: створення учнівської організації самоврядування з центрами: «Інтелект», «Моя земля — земля моїх батьків», «Добротворці» та музей колегіуму.

У колегіумі існує власна символіка: герб, прапор, гімн, написаний Григорієм Лютим, письменником Запорізької області. Обов'язковою умовою є наявність у кожному класі куточків з символікою України, колегіуму і діяльності центрів учнівського самоврядування.

Щороку проводяться традиційні свята, які прищеплюють любов до маленької країни: «Посвячення у молодші колегіанти», «Посвячення у старші колегіанти», свято «Віват інтелект».

Отже, патріотичне виховання — планомірна виховна діяльність, спрямована на формування у вихованців почуття патріотизму, тобто доброго відношення до Батьківщини та до представників спільних культури або країни.

Шляхом реалізації патріотичного виховання у колегіумі стала діяльність учителів, класних керівників і класоводів, спрямована на реалізацію проекту «Патріот-майбутнє країни», розрахований на 3 роки (2013-2016 навчальні роки). Гаслом проекту є слова Івана Багряного: «Ми є. Були. І будемо ми! Й Вітчизна з нами!» Мета проекту: виховання високо духовного патріота-громадянина, здатного вплинути на зміни в країні. Проект практично орієнтований і націлений на соціальні інтереси самих учасників проекту. Результат визначений і може бути використаний у житті класу, школи, міста, держави. За результат буде створено навчальний посібник.

Для кожної паралелі розроблено проекти: початкова ланка: «У дитинстві відкриєш материк, котрий назветься потім – Батьківщина» (Ліна Костенко), середня ланка «Той, хто не любить своєї країни, нічого любити не може» (Байрон), старша «Шматок землі, ти звешся Україною. Ти був до нас. Ти будеш після нас»

Дієвими формами, які визначено під час реалізації проекту, є:

1. Екскурсії, походи стежками Запорізького краю, екскурсії визначними місцями України, відвідування музеїв.
2. Зустрічі з очевидцями історичних подій, воїнами АТО, ветеранами.
3. Волонтерський рух (допомога ветеранам, воїнам АТО).
4. Екологічні акції.

5. Проведення благодійних акцій («Ліки замість квітів», «Вчителі і учні-для бійців АТО», до Дня збройних сил України, "Привітай воїна з Різдвом") акції пам'яті, ярмарків ("Зігрій бійця", «Милосердя», «На підтримку випускника колегіуму, пораненого в зоні бойових дій, Івана Кушнарьова», «Посівання –віщування зі старим Новим роком»)

6. Різноманітні змагання.
7. Співпраця з громадськими організаціями.
8. Створення учнівських проектів (за паралелями), участь у конкурсах.
9. Проведення тематичних тижнів, декад, Місячників.
10. Діяльність у русі Червоного Хреста.
11. Проведення конкурсу «Патріотична сім'я року», «Сім'я року».

Створений інноваційний навчально-виховний простір і поетапне реалізація проекту «Патріот-майбутнє країни» впливає на рівень формування громадсько-патріотичного виховання, високо духовної особистості колегіантів. Результативністю розробленої системи навчально-виховної роботи з питань національно-патріотичного, громадського, правового виховання, діяльності педагогічного колективу є поступове зростання рівня життєвих компетентностей колегіантів, забезпечення динамічного зв'язку учасників навчально-виховного процесу. Моніторингові дослідження впровадження проектної діяльності у виховний процес учнів 5-11 кл з 1 вересня 2013 н.р. демонструє високий відсоток залучення учнів до заходів

У 2014-2015н.р. 80% колегіантів беруть участь у благодійних акціях, активні учасники міських заходів «Марш миру», «Зустрічі воїнів АТО» у місті.

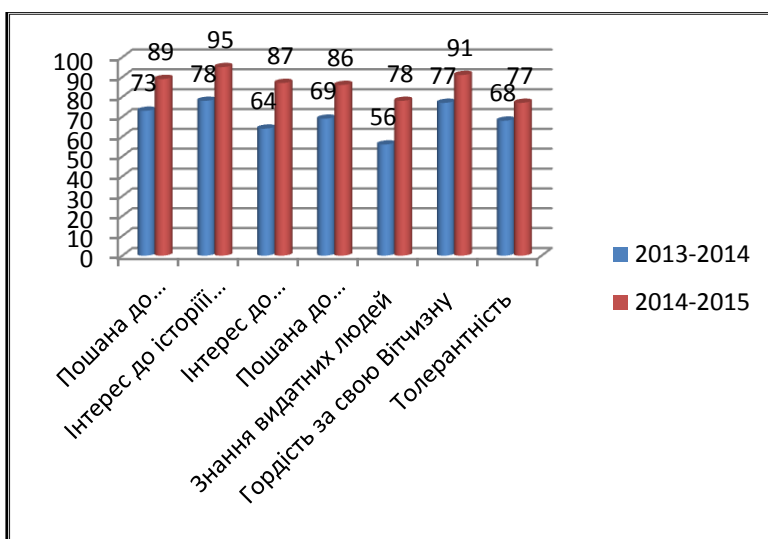
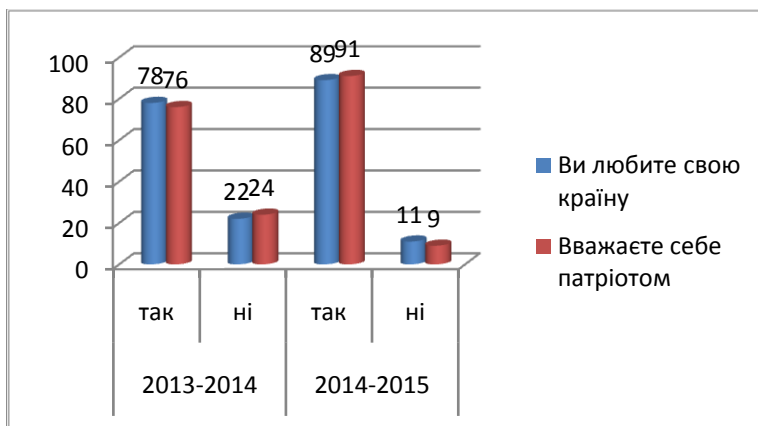
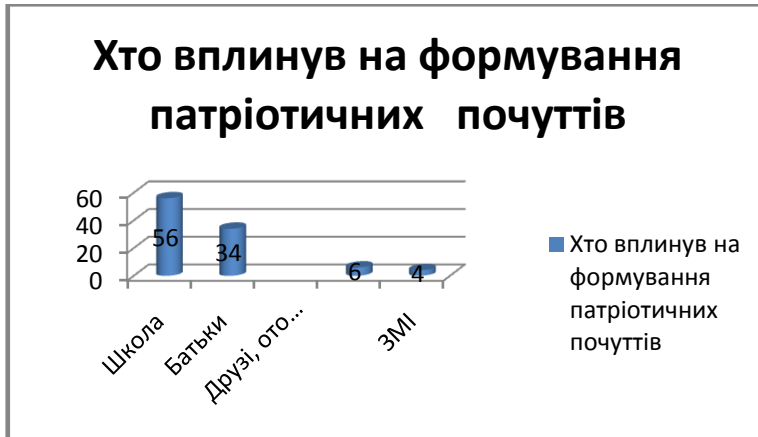
Запропонована інноваційна система з громадсько-патріотичного виховання колегіуму практично себе виправдала, але життєва динаміка вимагає постійного вдосконалення, систематичної управлінської діяльності. Отже, впровадження у навчально-виховному просторі проектної діяльності колегіуму сприяє:

- Вихованню високо моральної особистості.
- Формуванню громадянина-патріота, який розуміє і усвідомлює національну ідею.
- Забезпеченню подальшого професійного рівня та мобільності вчителів у сучасних історичних умовах розвитку суспільства.
- Формуванню потреб колегіантів у саморозвитку та самовдосконаленню.

- Підготовці випускника, який постійно відчуває гордість здо своєї країни, культури, історії народу і держави, самовизначення, героїв народу, нації, рідного міста, батьків.

- У подальшому професійною діяльністю сприяє економічному, науковому, культурному зростанню Батьківщини.

Результати анкетування свідчать про систематичну роботу у формуванні громадянина-патріота у створеному інноваційному навчально-виховному просторі.

Використані джерела:

1. І.Єрмаков:http://osvita-novog.at.ua/vchitelyam/vikhovnij_prostir_problemi-poshuki-perspektivi.pdf
2. О. С. Колодій. Понятійна структура категорії "патріотизм" :
http://eprints.zu.edu.ua/4070/1/Vip_49_14.pdf)
3. Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів:http://vospitatel.ucoz.ua/news/osnovni_orientiri_vikhovannja_uchniv_1_11_klasiv_zagalnoosvitnix_navchalnih_avchalnikh_zakladiv_ukrajini/2012-09-14-972
4. Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання молоді:
<http://osvita.ua/legislation/other/5397/>